

narodil jednomu takovému chudému a poctivému prťákovi, který navzdory hanlivému přízvisku požíval ve svém okolí úcty a vážnosti. Otec to prý byl přísný, ale hodný, starostlivý a spravedlivý. S tátovou maminkou to už bylo horší. Nevím, jestli z bídy, ze zoufalství nebo z toho vyprahlého kraje dostala permanentní žízeň a také jí propadla. Ve svém alkoholickém opojení jaksi zapomněla, že tam někde v malé chaloupce o jedné světlici a jednom chlívku zůstalo pět dětí a kravka, jediná živitelka rodiny. Propila se až k hořkému konci, našli ji mrtvou v příkopě. Ale to už dlouho všech pět dětí žilo bez otce. Utrápil se a udřel. Když poctivě zemřel, bylo mému tatínkovi pět let, ale na otce si uchoval světlou vzpomínku. K jejich chaloupce patřil malý kousek pole a meze. Tam si můj tatínek natrhal trs trávy a ve staré vybledlé bonboniére jej po celý svůj život opatroval jako poklad. Tátu jako oboustranného sirotka si pak k sobě vzal strýc, od něj prý utekl a protloukal se životem sám na vlastní pěst.

Pak se mu nějak podařilo dostat se na uměleckou průmyslovku do ročníku profesora Kysely, který ho shledal svým nejtalentovanějším žákem. A tak se táta setkal v jedné skupině s pozdějšími slavnými výtvarníky Vincencem Benešem, Maxem Švabinským a Antonínem Kybalem. Byl tak nadějný student, že ho ve dvaadvacátém roce poslali do Paříže, kde kreslil textilní návrhy a pracoval prý na nějakém goblenu. Jenže po čase se přihlásila podvýživa z dětství a s ní tuberkulóza. Školu musel opustit, nějaký čas strávil v sanatoriu a hned nato se vydal hledat práci v Podkrkonoší.

V Jilemnici, v přízemí domu v sousedství renesančního zámku, ve Valdštejnské ulici číslo 68, žila paní Bedrníková, vdova s pěti dětmi. Její muž, pan Bedrník, měl krám se střížním zbožím. Jenže se dostal do finančních problémů, nějaký zákazník mu nezaplátil nebo co, zkrátka za poslední peníze koupil provaz a oběsil se. Paní Bedrníková zůstala na všechno sama. Dva synové byli na studiích, tři dcery, Fanyňka, Boženka a Máňa, velice pilné a pracovité, setr-

valy doma, vždyť přece jejich krejčovské a cukrářské řemeslo má zlaté dno. Bohužel to neplatí v každé době, a tak v kuchyni bývalo hluboko do hrnce. I rozhodlo se, že hmotnou nouzi v rodině částečně vyřeší podnájemník. Ludvík Zindulka se paní Bedrníkové líbil. Je to slušný a šikovný chlap, řekla si, nabídla mu k obývání volnou místnost a nebyla proti, když mladý textilní výtvarník po čase požádal o ruku jedné ze švarných sester Bedrníkových. Byla to ta prostřední, Boženka.

Babičku Bedrníkovou jsem skoro neznal. Když jsem se narodil, už byla velmi stará, a zemřela, když mi byl rok. Naši říkali, že měla pohřeb v den mých prvních narozenin, 5. května. Jeden zážitek mám však dodnes v paměti. Nevzpomínám si přímo na to, jak babička umřela, ani na to, jak se pohřeb vypravoval z domu, jak se to dřív dělávalo. Ve vzpomínkách vidím naši služku, která veze kočárek, a v tom kočárku sedím já. Kolem nás jde pohřební průvod, je to pro mě cosi velmi zajímavého a neobvyklého, vidím, jak lidé v průvodu pláčou, ale moc nerozumím proč, slyším pohřební kapelu a taky slyším naši služku, jak říká: „Támhle v té rakvi leží tvoje babička, Staňo.“ Úplně jasně vidím to místo, i služku si promítnu, jak vypadala, jak jsem se zvědavě díval, když pohřeb zahýbal za roh. Tohle všechno si docela živě vybavuji, přestože mi byl pouhý rok. Všichni mi ale říkají, že to znám pouze z pozdějšího vyprávění a ten sugestivní vjem jsem si doplnil ve své fantazii. Od toho dne jsem už neměl ani jednoho dědečka, ani jednu babičku. Takže jsem vlastně byl „prasirotek“.

Naše rodina držela pospolu. Cítil jsem se v ní v bezpečí a prožil jsem nádherné dětství. Vždycky, když jsem se vracel domů, měl jsem pocit, že se vracím do nějakého krásného, teploučkého, sametového útulku, a věděl jsem, že mi v něm bude dobře. Rodina mě přitahovala. Byla plná lidského tepla a také zpěvu. Doma se často zpívalo a naši znali řadu písniček. Po babičce se zachovala věc, které jsme si všichni velice vážili: kytara. Babička si prý každý večer po celodenní námaze

a dřině s dětmi sedla, hrála na kytaru a zpívala. Byli jsme jednoduchá člověčí rodinka. Dva kluci, táta a máma. A teta Fanyňka s tetou Máňou. Žili jsme všichni pohromadě a bylo nás šest.

Když jsem přišel na svět, bydleli jsme v přízemním bytě o třech místnostech. Okna byla tak nízko, že se dalo z chodníku vstoupit přímo dovnitř. Každá místnost měla svou funkci. V přední byla kuchyň, která sloužila taky jako ložnice. Tam jsem spával já a teta Máňa. Byla tam kamna se třemi otevřenými ohništi a u nich ohromné kleště, se kterými teta pracovala. Teta Máňa byla chytrá žena a celý život toužila stát se učitelkou. Ale protože na studia nebylo, živila se tím, že pekla trubičky. Takzvané jilemnické trubičky, to byla široko daleko vyhlášená dobrota. Vyráběly se podle tradičního rodinného receptu, který teta převzala od své maminky, a ta zase od své. Byla to namáhavá práce, ale já jsem ji obdivoval i miloval, protože díky ní se naším domem po celý den linula úžasná vůně. Však se také místu, kde jsme bydleli, říkalo voňavý dům. Kdo někdy jilemnické trubičky ochutnal, nikdy na jejich chuť a vůni nezapomněl. Když přijeli do Jilemnice Pražáci na letní byt, jejich první cesta vedla pro trubičky. Byla to dobrota neuvěřitelná, to se ani nedá vylíčit. Protože byly křehké, teta je balila do krabic vystlaných papírem. Na víko přišlo razítko: Zachovati na suchém a teplém místě. Byl jsem do trubiček od malička zamilovaný a dělal jsem tetě obchodní reklamu. Stával jsem před domem, a když šel kolem někdo, koho jsem neznal, řekl jsem mu: „V tomhle domě pečou výborné jilemnické trubičky, pojdte ochutnat!“ Tak jsem nalákal spoustu zákazníků a byl jsem chválen. Byl jsem zkrátka jarmarečník a komediant už od malička. Ne že by mi šlo o to, dělat tetě kšeft, ne že by mě tam snad teta dokonce posílala, jen jsem měl od dětství touhu dělit se o dobré zážitky. Chtěl jsem, aby je ostatní měli taky, aby i oni mohli vychutnat tu úžasnou dobrotu, kterou já mám tak moc rád.

V našem bytě bylo neustále živo. Do kuchyně chodili lidé nakupovat trubičky, a přitom se vždycky trošku sedělo a povídalo.

Teta pekla, zákazníci klábosili a čichali tu sladkou vůni a já jsem mlsal odřezky. Přitom jsem náruživě poslouchal, co si ti lidé mezi sebou povídají. Nesmírně rád jsem tam seděl a pozoroval všechen ten cvrkot.

Dnes už mi nikdo tak dobré trubičky neupeče. Rodinný recept, který se dědil po generace, se ztratil. Byla to největší rodinná památka. Teta Máňa ji předala mé švagrové, manželce staršího bráchy, ale ta nemohla v tradici pokračovat. Neměla ani potřebné formy, ani tetina speciální kamna. Ta si po válce národní výbor vyžádal, že je dají do muzea. Jenže pak do toho vložili prsty nějácí podvodníci a kamna se ztratila. Kdoví, kde je jim konec.

Takže když to všechno sečteme, první místnost našeho bytu sloužila nejen jako kuchyň, ale také jako přijímací salon, obchod, cukrářská dílna a na noc se měnila v ložnici. Ve druhé místnosti kralovala teta Fanyňka. Ta byla nejstarší, k ní jsem chodil pro radu, protože byla laskavě moudrá. I když už jsem byl starší a studoval jsem v Praze, pokaždé jsem se u tety Fanyňky rád zastavil. Fanyňka byla dámská krejčová. Měla asi pět děvčat-učednic a jednu dělnici, všechny pracovaly ve druhém pokoji. Přes den to byla krejčovská dílna se šicími stroji a stříhacími stoly, večer se všechno uklidilo a byl to obývací pokoj a částečně i ložnice. Do tohoto pokoje chodívali zákazníci, kteří si nechávali šít šaty. Občas mě vykárali ven, to když se zkoušely dámské šaty, u toho jsem nesměl být. Mrzelo mě to, protože jsem byl zvědavý. K tetě chodívala šít velká část dámské populace z městečka. Nejkrásnější to bylo v plesové sezoně, kdy se šily sváteční róby. Sledoval jsem, jak se která zákaznice tváří, když přijde, a jak se tváří, když odchází. Poznal jsem jí na tváři, jestli odchází spokojená, nebo ne. Tyhle nuance mě už od dětství zajímaly. Přiznám se, že jsem byl už od dětství velice zvědavý na ženské pokolení. Ženy mě přitahovaly, byl jsem rád v jejich společnosti. Možná to bylo tím, že jsem byl od útlého věku obklopen ženami. Tetiny učednice jsem si seřadil podle toho, jak se mi která líbila. Jak jsem byl rád, když se některá o mě otřela nebo mě pohladila

po hlavě! Třeba cestou na záchod. Byl u nás v chodbě a muselo se projít tou místností, kde se pekly trubičky. Když tam učednice šla, vydal jsem jí naproti, protože jsem věděl, že je tam úzká chodbička a až tudy bude procházet, bude se muset o mě otřít. Ale nechodil jsem tam vždycky, jenom když šla ta hezká učednice, která v mé hierarchii obsadila první příčku.

Třetí místnost byla téměř nepřístupná: ložnice mých rodičů. Celý byt byl chladný a vlhký, ovšem tahle místnost byla dokonce tak mokrá, že v ní rostly houby. Vstupoval jsem tam jako do tajemného prostoru, protože pokoj byl takový podivně mrtvý. Táta a máma do něj chodili jenom spát. Když jsem časem pochopil, jaké to muselo být, dost jsem je obdivoval, že to vydrželi. A taky mi došlo, proč máma mívala pořád rýmu. Velkou atrakcí toho pokoje byl starobylý skleník. Prosklená skříň a v ní všelijaké zajímavé barevné sklo. Pod touto skříní rostly houby ze všech nejhezčí. Když jste je uřízli, hned vyrostly znovu.

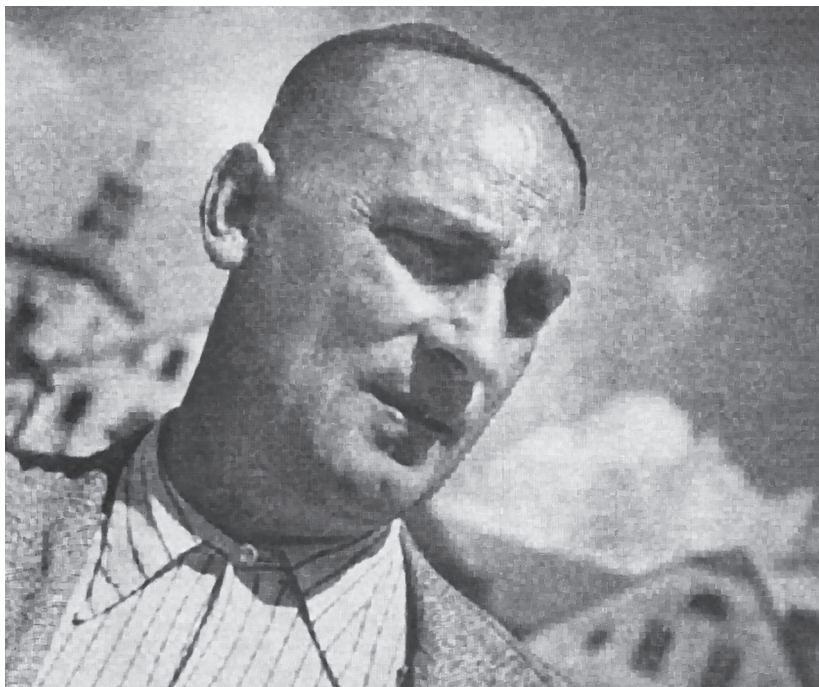
Dům, kde jsme bydleli, patřil rodině Weissových. Majitelka, slečna Weissová, bydlela v prvním patře. Její byt byl světlý a suchý, ne jako ten náš. Byla to sestra známého spisovatele Jana Weisse. Napsal například *Barák smrti*, *Dům o tisíci patrech* a spoustu dalších knížek. Byl velký vypravěč, fantasta, jeden ze zakladatelů české sci-fi. Chodil jsem k nim na návštěvu a poslouchal jeho vymyšlené historky. Tak jsem se už jako dítě seznámil se slavným spisovatelem.

Táta měl svůj ateliér a také dílnu, kde navrhoval vzory pro krásné lněné ubrusy. Byl chytrý, inteligentní, vzdělaný a sečtělý člověk. Měl kumštýřskou povahu. Krásně maloval, porůznu visí jeho akvarely a oleje. Měl také spoustu dalších zájmů. Uměl například dělat překrásné draky a rád je pouštěl, byl hravý. Chodili za ním kluci ze širokého okolí, aby jim udělal draka. Ačkoli mi připadal velmi usedlý, když šel pouštět draka, najednou se choval jako malý kluk.

Přemýšlel jsem, kde se u něj vzal tak vyvinutý cit pro rodinu. Na rodině si velice zakládal a dbal o ni. Možná za to mohla právě

touha po harmonii, kterou sám nikdy neprožil. Měl nás všechny moc rád, ale měl jeden povahový rys, který nám občas naháněl hrůzu: byl velmi prchlivý. Čas od času míval záchvaty vzteku, které neuměl ovládat. Většinou kvůli maličkostem. Když to do něj vjelo, dokázal hrozně vyvádět. Křičel, chodil po místnosti, skřípal zuby, svíral ruce v pěst, doslova běsnil. Asi ho stálo velké úsilí, aby v té chvíli něco nerozbil.

Táta chodil o holi, ale měl ortopedickou obuv, a tak nebylo téměř poznat, že má jednu nohu kratší. Jeho největší zálibou bylo ochotnické divadlo, byl vynikající herec a režisér. Jednou, když režíroval nějakou hru, šel jsem s ním na zkoušku. Zrovna jsem na jevišti něco dělal, on mě okřikl, abych toho nechal, jenže já hned

Tatínek Ludvík

nezareagoval, už nevím proč. Najednou se těsně kolem mě něco mihlo a rozbilo to kulisu. Byla to tátova hůl s kovovým bodcem, kterou po mně v návalu vzteku hodil. Pamatuju se taky, jak jednou rozkopl skříň a zůstala mu v ní noha. Jakmile si uvědomil tragikomičnost situace, vmžiku ho vztek přešel. Nikdy neuhodil. Nikdy by mamince fyzicky neublížil, nikdy na ni nevztáhl ruku. Ale dalo mu to práci, viděl jsem, jak to s ním cvičí. V těch chvílích jsem se ho hrozně bál. Ne, to není přesné. Nebál jsem se jeho, spíš jsem se bál, aby se nepokazilo to krásné rodinné štěstí. Když se uklidnil, dokázal sedět hodiny a hodiny s podepřenou bradou, s nikým nemluvil, díval se někam, nevím kam, asi za sebe nebo do sebe, nebo do minulosti, nemluvil a nejspíš se hodně styděl. V těch chvílích jsem ho chápal. A to byly momenty, kdy se v rodině projevovala disharmonie. Maminka z toho vždycky byla velmi smutná.

Po čase jsem zjistil, že jsem tento povahový rys po tátovi zdědil. A začal jsem s ním tvrdě bojovat. Někdy mě také dokáže vyprovokovat úplná maličkost nebo nespravedlnost, ale když na mě přijde vztek, mám zvláštní metodu, jak ho udržet na uzdě. Myslím, že se mi to skoro vždycky podaří, protože o této genetické výbavě vím od dětství. To, o čem jsem nevěděl, se objevilo později. Byly to geny, které jsem získal od babičky z otcovy strany. Od té, která se tak ráda dívala sklenici až na dno. Tento dárek v genech se mi hned zkrátit nepodařilo, protože mě zaskočil. Nebyl jsem připraven, a tak chvíli trvalo, než jsem bitvu s ním vybojoval.

Maminka pomáhala tátovi v práci. Táta měl také jednoho zaměstnance, specialistu pana Hartiga. Jeho úkolem bylo vytloukat žakárové karty. Jacquardův stav se používal při tkaní náročně vzorovaných látek – brokátů, damašků a atlasů. Dnes tohle všechno dělají počítače, ale dřív se musel každý vzor nejprve rozkreslit do čtverečků, ty pak přenést na žakárovou kartu a stroj do ní vytloukl dírky. Podle toho, jak byly dírky na kartě seskupeny, pak stroj vytkal na látce barevně bohaté vzory. Byl to vlastně takový prapředek dnešních programovatelných strojů. Karty se vytloukaly nejdříve

Maminka Boženka

Maminka s tetami Máňou a Fanynkou

ručně pomocí vytloukácké desky, později na vytloukáckém stroji. Pro každý vzor musela být nová karta. Karty pak šly do textilních fabrik, ve kterých podle jejich dírkování tkali vzorované látky na nábytkové potahy, povlaky na postele, ubrusy a podobně.

Při tom všem pomáhala moje máma. Kromě toho se samozřejmě starala o rodinu. V duchu ji vidím, jak hodiny a hodiny stávala u necek. Žádná pračka nebyla, jen necky a valcha. Taky se máma rychle ztrhala a brzo zestárla. Přesto si ji ale pamatuju vždycky usměvavou. I ona ráda zpívala a hrála divadlo. Mívala veselé oči, pak ale začala stonat a ve tváři se jí usadil smutek.